

Základní škola Rudná

Školní preventivní program pro školní rok 2022 – 2023

Základní škola Rudná je plně organizovaná městská škola s osmnácti třídami prvního a patnácti třídami druhého stupně. Celkový počet žáků je 892. Jsou rozděleni do dvaceti tříd prvního stupně a sedmnácti tříd druhého stupně. Pedagogický sbor je tvořen 37 třídními učiteli, dvaceti dalšími učiteli, školní psychologkou, speciální pedagožkou a devíti vychovatelkami školní družiny.

Mezi žáky školy není výrazný podíl dětí ze sociálně znevýhodněného prostředí. Do školy byli v minulém školním roce zařazeni žáci, kteří přišli z Ukrajiny v důsledku ozbrojeného konfliktu. Byli zařazeni do jednotlivých tříd. Pro jejich úspěšnou integraci byly sestaveny vyrovnávací plány pro žáka s odlišným mateřským jazykem a nastaveny parametry spolupráce mezi třídními učiteli a dalšími vyučujícími.

Úroveň výskytu rizikového chování zůstává v posledních letech ve škole na nízké úrovni. Rizikové chování se projevuje v jednotkách případů (záškoláctví, zanedbávání školních povinností, přestupky proti školnímu řádu, špatné vztahy mezi žáky, verbální útoky na zaměstnance školy, kouření), další jeho formy se neprojevují vůbec. Školní preventivní program si klade za cíl tento příznivý stav zachovat nebo zlepšit. V tomto školním roce budeme pokračovat ve snaze zlepšit klima v jednotlivých třídách i škole jako celku.

Prevence rizikového chování vychází z Metodického doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže č.j.: 21291/2010-28 a sleduje Národní strategii primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2019 – 2027.

Problematika prevence rizikového chování je obsažena ve školním vzdělávacím programu. Školní metodická prevence spolupracuje s vedením školy, výchovnou poradkyní, třídními učiteli i ostatními učiteli, školní psychologkou, speciální pedagožkou a dalšími zaměstnanci školy.

Na prevenci sociálně patologických jevů se podílejí všichni pedagogičtí pracovníci, zejména třídní učitelé, kteří se věnují pedagogické diagnostice vztahů ve třídě, motivují k vytvoření vnitřních pravidel třídy, dbají na jejich dodržování, zprostředkovávají komunikaci s ostatními členy pedagogického sboru a zajišťují spolupráci školy s rodiči žáků. Součástí práce třídních učitelů jsou pravidelné třídnické hodiny.

Všichni vyučující využívají materiálů dostupných ve škole a také sledují odborný periodický tisk, internetové portály a odborné publikace a zařazují do svého výchovného působení v různých předmětech nové poznatky a využívají progresivní metodické postupy. K dispozici jsou audiovizuální programy s odpovídající tematikou uložené v kabinetě výchovy k občanství a digitální učební a metodické materiály uložené ve zvláštní složce na školní počítačové síti. Školní metodická prevence shromažďuje a pedagogickým pracovníkům doporučuje dostupné relevantní materiály. Školní preventivní program je zveřejněn umístěním ve sborovně, v elektronické podobě na veřejně přístupném školním serveru, na školních webových stránkách a v recepci školy.

Školní metodická prevence absolvovala vzdělávací kurz primární prevence.

Školní poradenské pracoviště, školní psychologka, speciální pedagožka

Školní psychologka poskytuje individuální konzultace žákům, zákonným zástupcům i pedagogům. Provádí depistáže, sociometrická šetření podle individuálních potřeb

pedagogických pracovníků, případně zakázky zákonných zástupců po dohodě s vedením školy. Podílí se na preventivních programech v rámci individuální zakázky pedagogických pracovníků, zejména třídních učitelů. V letošním roce se bude její práce s kolektivem třídy pohybovat mezi minimem, tzn. jednou hodinou v roce, až po dvě hodiny měsíčně v případě potřeby. Poskytuje indikovanou prevenci. Po dohodě se věnuje mediaci ve vztazích žák – zákonný zástupce, žák – pedagog, pedagog – zákonný zástupce. Těžištěm práce školní speciální pedagožky je pedagogická intervence a reedukace.

Nespecifická primární prevence

Na tvorbě klimatu školy se podílí dětský parlament, jehož prostřednictvím děti ovlivňují školní práci i další aktivity školy. Činnost dětského parlamentu je také významným faktorem etické výchovy, protože se zde děti učí chápat principy solidarity a rovněž se solidaritu učí i proměňovat v činy.

Žáci mohou navštěvovat tyto zájmové školní a mimoškolní kroužky: kroužek keramiky, sebeobrany, robotický kroužek Roboru, kroužek programování, judo, šachy, kroužek „Věda nás baví“, příprava k přijímacím zkouškám v českém jazyce a matematice a další.

Ve škole pracuje pěvecký sbor Taktus. Žáci mají přístup na školní hřiště.

Výuka výtvarné výchovy je obohacována lekcemi keramiky.

Specifická primární prevence jako součást výuky

ročník	předmět	učivo	obsah aktivity primární prevence (cca věnovaný čas)
1.	Prvouka	Školák, bydliště	řešení sporů nenásilným způsobem (1) vhodné chování ke spolužákům, předcházení úrazům, označení míst, kde by mohlo dojít k úrazu (1)
		Moje rodina	posilování rodinných vazeb (oslavy, svátky...) (1)
		Práce a volný čas	význam sportu a zájmových kroužků – vhodné trávení volného času (1)
		Dopravní výchova	bezpečnost v silničním provozu, znalost dopravních pravidel (3)
		Člověk	nemoc, úraz, nebezpečí návykových látek, správná životospráva (2)
		Průběžně během š. roku	existence lidí, kteří mohou ublížit navození důvěrného prostředí pro svěření se s problémy rozvoj tolerance k odlišným kulturám (jiná barva pleti, jiné zvyky,...) posilování zdravého sebevědomí, vzájemné úcty a sebeúcty účast na školních charitativních projektech a akcích podpora komunikace, diskuse zvládnutí stresu základy finanční gramotnosti (úlohy ze života, nakupujeme...) - průběžně
	Matematika		
	Literární výchova		povahové vlastnosti literárních hrdinů (správné a špatné chování, správné a špatné řešení životních situací) – bajky, pohádky, přísloví – (6)

2.	Výtvarná, hudební, tělesná výchova		<p>spolupráce ve skupinách, rozvoj pomoci a vzájemné tolerance – během š. roku</p> <p>výtvarné práce k tématům prevence rizikového chování (4)</p>
	Český jazyk a literární výchova	<p>Telefonický rozhovor</p> <p>Čtení</p> <p>Dramatická výchova</p> <p>Význam slov</p>	<p>nahlášení a popis krizové situace (požár, nehoda, přepadení) (2)</p> <p>texty a knihy zaměřené na prevenci rizikového chování, modelové příklady krizových situací – šikana, nebezpečné osoby atd. (6)</p>
	Prvouka	Domov	bezpečná cesta do školy; nebezpečí při navazování kontaktu s neznámými lidmi (1)
		Rodina	vztahy v rodině, týrání, důležitá telefonní čísla (linka důvěry, linka bezpečí apod.) (2)
		Škola	vztahy mezi spolužáky, nebezpečí šikany, pravidla slušného chování, nebezpečná místa v okolí školy a bydliště, chování v krizových situacích (nehoda, požár) (3)
		Naše obec	
		Práce a volný čas	<p>smysluplné využití volného času (1)</p> <p>upozornění na nebezpečí při manipulaci s neznámými látkami a s pyrotechnikou (1)</p>
		Látky a jejich vlastnosti	rizika některých rostlin (jedovaté rostliny, houby, marihuana) (1)
		Rostliny , živočichové	nebezpečí nákazy některými chorobami živočichů (vzteklina) (1)
		Lidské tělo	ochrana zdraví, nebezpečí návykových látek pro člověka (alkohol, drogy,

3.	Tělesná výchova	V průběhu celého roku	kouření), zdravá výživa, nebezpečí obezity, zdravý způsob života, aktivní pohyb, základy první pomoci (3) sport jako vhodné využití volného času
	Český jazyk a literární výchova	V průběhu celého roku	dovednosti pro sdělování verbální i neverbální, budování respektu k mluvčímu, komunikace v různých situacích, zdvořilé vystupování
	Prvouka	Rodina, škola	tolerance přirozené odlišnosti spolužáků i jiných lidí (1) znalost základních hygienických a zdravotně preventivních návyků (2) spolupráce v kolektivu, vzájemná pomoc, podpora komunikace, diskuse (průběžně) využití volného času (1) zvládání stresu (1) pravidla bezpečného chování v silničním provozu, při hře a trávení volného času (3) nebezpečí kontaktu s neznámou osobou (1)
		Tělesná výchova	
		Lidská činnost a tvořivost	volnočasové aktivity, význam sportu (2) důležitost správné životosprávy (2)
		Lidské tělo	získání pomoci pro sebe i jiné (1) základní seznámení s problematikou návykových látek (2) základní seznámení s chorobami přenosnými krví - AIDS(1)

4.	Český jazyk	Význam slov	rozhovory o povaze a chování lidí (4)
		Čtení	příklad pohádkových hrdinů diskuse o správném a nesprávném řešení životních situací (4)
		Houby	využití volného času, rozhovory o bezpečnosti při činnostech v době volného času, prevence šikany (4)
	Tělesná výchova		sportování, zdravý způsob života (2)
	Přírodověda		vliv škodlivého jídla a nezdravého způsobu života na zdraví (2)
			hygienické návyky pro prevenci infekčních chorob (1)
			výskyt daných látek v některých rostlinách a houbách (1)
		První pomoc	nácvik chování v krizových situacích
	Výtvarná výchova	Obecně	skupinové práce (rozvíjení tolerance a schopnosti spolupráce) – v průběhu š. roku
	Vlastivěda	Obyvatelé ČR	národnostní menšiny – zaručení stejných práv všem občanům (1)
	Matematika	v průběhu š. roku	finanční gramotnost – v průběhu š. roku
	Informatika	Kyberšikana	prevence kyberšikany, nástrahy internetu a sociálních sítí všeobecně (2)
		Zabezpečení sociálních sítí	jak se ochránit, nebezpečí zveřejňování určitých informací o své osobě (s důrazem na Facebook) (1)

5.	Český jazyk	Význam slov	rozhovory o povaze a chování lidí na základě přísloví a vysvětlování významu slov (2)
		Literární výchova	
		-dobrodružná literatura	na příkladech knižních hrdinů dobrodružné literatury diskuze o správném a špatném řešení životních situací (2)
	Anglický jazyk	Příběhy s dětským hrdinou	využití volného času, rozhovory o bezpečnosti při činnostech v době volného času, prevence šikany, vytvoření a posílení zdravých sociálních vztahů ve třídě (2)
		People	Rozvíjení tolerance k příslušníkům různých národností, rozvíjení komunikace a pomoci, sociálních dovedností, rozvíjení dobrých mezilidských vztahů, dělba práce (4)
		Free time	Využití volného času k vhodným aktivitám (2)
	Přírodověda	Rostliny hospodářské a plané	výskyt daných látek v některých rostlinách a houbách (1)
	Výtvarná výchova	obecně – skupinové práce	rozvíjení tolerance a schopnosti spolupráce – v průběhu š. r.
	Vlastivěda	Obyvatelé ČR	národnostní menšiny, zaručení stejných práv všem občanům (1)
	Matematika	Obecně	finanční gramotnost – v průběhu š. r.
	Tělesná výchova		sport jako faktor zdravého životního stylu – v průběhu š. r.
	Informatika	Kyberšikana	prevence kyberšikany, nebezpečí internetu a sociálních sítí všeobecně (1), ochrana soukromí, ochrana osobních

6.		Zabezpečení sociálních sítí	údajů (1)
	Český jazyk a literatura	Literární výchova – Pověst o golemovi	soužití lidí různých národností a náboženského vyznání (1)
		Mimočítanková četba	na příkladech knižních hrdinů dobrodružné literatury diskuze o správném a špatném řešení životních situací – v průběhu š. roku využití volného času, rozhovory o bezpečnosti při činnostech v době volného času, prevence šikany (3)
	Přírodopis	Houby	výskyt daných látek v některých rostlinách a houbách (1)
	Dějepis	Starší doba kamenná	rozvíjení tolerance a schopnosti spolupráce (1)
		Starověk	vytváření vlastních postojů k sobě i k okolí (1)
		My life	
	Anglický jazyk	Entertainment	rozvíjení komunikace a pomoci, sociálních dovedností, pěstování dobrých mezilidských vztahů, dělba práce (2)
		Různé tem. celky	
	Výchova k občanství	Život ve škole	prevence extremismu a vlivu náb. sekt (4)
		Projekt Třídní desatero	správné návyky ve škole i v rodině (2) možnosti využití volného času (2)
		Projekt Jak využívám volný čas	pravidla chování ve škole, školní řád vandalismus (1), volný čas (1)
		Naše obec	chování v krizových situacích, šikana a

7.			kyberšikana (1)
			ochrana životního prostředí, ekosropa (1)
		Úvod do lidských práv	z. l. p. a pov., předsudky, diskriminace, rasismus, xenofobie, konflikty mezi lidmi (1)
	Matematika	Projekt Dětská práva	porušování dětských práv (1)
		Rodinný rozpočet	prevence zadlužování (2)
	Informatika	Práce s internetem – ochrana osobních údajů, komunikace přes internet	prevence kyberšikany, nástrahy internetu a sociálních sítí všeobecně
	Český jazyk a literární výchova	Sloh – vypravování	rozhovor na téma kyberšikana, informace, které se nedoporučuje psát do emailu, na Facebook, ... (2)
			příběh na téma Můj volný čas (2)
			Diskuze na téma Šikana ve světě dětí, Vliv médií – kouření, alkohol (1)
		Literární výchova	Četba a prezentace textů s tematikou násilí, přátelství, závislosti, životní styl, lidská společnost, reklama aj. (v průběhu celého š. roku)
	Zeměpis	Afrika, Austrálie, Amerika, Asie, Evropa	Seznámení s oblastmi známými pěstováním rostlin k výrobě drog a distribucí drog z těchto oblastí (např. oblast „zlatého trojúhelníku“ v Asii), zdůraznění rozmanitosti obyvatelstva (zejména v Americe) – nutnost tolerance, nebezpečí rasismu, xenofobie, diskriminace, nutnost dodržování práv a svobod (celkem cca 4)
	Výchova k občanství	Péče o zdraví	nutnost tolerance, nebezpečí rasismu, xenofobie, diskriminace, nutnost dodržování práv a svobod zdraví, zdravý životní styl (6)
		Zdravý život	
			hygiena a epidemiologie, péče o

		Rizikové chování, návykové látky	nemocné a handicapované (1) smysluplná náplň volného času (1) návykové látky (nikotin, alkohol, drogy, jiné škodliviny), zdravotní a sociální rizika zneužívání návykových látek, vznik a vývoj závislosti, patologické hráčství, práce s počítačem, kyberšikana, odmítání návykových látek, šikana, kyberšikana, netolismus, kybergrooming, sexting ad. (4)
		Osobní bezpečí	lidská společnost a násilí (2) prevence rasismu, xenofobie, netolerance (2)
		Globální problémy lidstva	výchova k zdrženlivosti v dospívání a odp. sex. chování (2)
		Projekt Globální problémy lidstva	význam sexuality v souvislosti se zdravím, morálkou a pozitivními životními cíli (2)
		Období dospívání	majetková a mocenská nerovnost lidí, rozdílné zákony pro jednotlivé vrstvy společnosti (srovnání s dnešní situací) (1) právo na legitimní a důstojné zacházení, právo na řádný soud (srovnání s dnešní situací) (1)
	Dějepis	Středověká společnost	
		Velká listina svobod	
	Matematika	Rodinný rozpočet	prevence zadlužování (3)
	Přírodopis	Botanika	rostlinné drogy (2)
	Anglický jazyk	obsaženo v různých tem. celcích	vztahy mezi dětmi na základní škole (v průběhu š. roku)
	Pracovní činnosti – pěstičství	Rostliny	rostliny jako drogy a jejich zneužívání, toxikomanie (1)
	Informatika	Komunikace	

8.	Český jazyk a literární výchova	prostřednictvím emailové schránky	pravidla bezpečné práce s emailovou schránkou a soukromými daty (2)
		Úvaha	
	Chemie	Literární texty	nabídka vhodných témat pro samostatné písemné projevy (2)
		Mimořádné události	překonávání problémů a znevýhodnění (v průběhu š. roku)
	Přírodopis		chování za mimořádných událostí (1)
		Dýchací a trávicí soustava	výstražné symboly pro nebezpečné látky (1)
	Zeměpis	Reprodukční soustava	kouření, alkohol, hygiena duševní činnosti (2)
		Obyvatelstvo světa	bezpečný sex (1)
	Matematika	Zemědělství světa	zdůraznění rozmanitosti ras, národů. Nebezpečí rasismu, nacionalismu, šovinismu. Vyzdvižení vlastenectví (3)
		Úvěrová matematika, úrok	Rostlinná výroba ve světě. Nebezpečí pěstování rostlin k výrobě drog (1 – leden)
	Výchova k občanství	Člověk v sociálních vztazích	prevence vzniku dluhové spirály (2)
		Zdravý způsob života	mezilidské vztahy – agresivita X asertivita, poskytnutí pomoci druhým lidem (4)
		Projekt Jak trávím svůj volný čas	prevence zneužívání návykových látek (2)
		Lidská práva, globální svět	vhodné užití volného času, zdravý ž. styl (2)

9.	Anglický jazyk	Health and safety	odlišnosti lidí, rasismus (1) porušování lidských práv – netolerance mezi lidmi, nedostatek informovanosti o jiných kulturách (1)
		Reationships	globální problémy současnosti, propojení v kultuře, polit. a ekon. směru (2) zásady, které by měly vést ke zdravému způsobu života (1)
		Vznik USA	ukázka vztahů mezi zvířaty (převedení na člověka) (1)
	Dějepis	Velká francouzská revoluce	občanská společnost (rovnost lidí), základní lidská práva – Deklarace nezávislosti (1)
		Občanská válka v USA	občanská společnost (rovnost lidí), základní lidská práva - Deklarace práv člověka a občana (1)
	Informatika	Komunikace prostřednictvím emailové schránky	základní lidská práva, zrušení otroctví (srovnání s dnešní situací) (1)
		Sociální sítě	pravidla bezpečné práce s emailovou schránkou a soukromými daty (2)
		Úvaha	pravidla chování na s. sítích (2)
	Český jazyk a literární výchova	Diskuse	
		Publicistické žánry	výběr vhodných témat pro samostatné písemné projevy (3) témata k prevenci šikany a kyberšikany (2)
			rozvíjení kritického myšlení, zvyšování odolnosti vůči manipulaci (4)
	Anglický jazyk	Bullying	
		Warnings and advice	prevence šikany (3)
	Matematika	Úvěrová matematika, úrok	prevence závislosti, výchova k zdravému ž. stylu (3)
	Zeměpis	Obyvatelstvo ČR	

6. – 9.	Dějepis	Poválečná krize a totalitní režimy	prevence vzniku úvěrové spirály (3)
		Druhá světová válka, holocaust, genocida	rasy, národy, rasismus, nacionalismus, šovinismus, vlastenectví (1)
	Chemie	Mimořádné události	riziko extremismu (1)
		Uhlovodíky a deriváty uhlovodíků	osud národnostních menšin v Československu (1)
			chování za mimořádných událostí (1)
	Výchova k občanství	Občan a právo	nebezpečné vlastnosti toluenu, alkoholu, ... (1)
		Globální svět	
		obecně	respekt k dodržování zákonů, odmítnutí projevů nesvobody a násilí ve společnosti, dodržování lidských práv (2)
	Tělesná výchova		prevence náboženského fundamentalismu, nebezpečí mez. terorismu (2)
			rozvoj schopnosti poznání, sebepoznání, sebepojetí, sebeorganizace, seberegulace, psychohygiena
			výchova k úctě k zákonům a dodržování pravidel, spolupráce, vztah ke zdravotně postiženým, regulace chování mezi jednotlivci, skupinami a ve skupině
			jedinečnost každého člověka, respektování zvláštností druhých lidí, tolerantní vztahy a rozvoj spolupráce škodlivý vliv kouření, pití alkoholu a požívání drog na zdraví a pohybovou výkonnost

Další aktivity specifické primární prevence

1. – 9. ročník

Ve škole, proto spolu! – interaktivní program školní psycholožky – prevence patologických vztahů v třídních kolektivech

6. ročník

Moderní je nekouřit - základní definice závislostí, vznik závislostí, obsah tabákového kouře a škodlivé látky, pasivní kouření, jak nezačít, módní ekvivalenty kouření a jejich rizika - Mgr. Vladimír Vácha, sociální pedagog, ABATOP

7. ročník

Nebezpečí v kyberprostoru - nebezpečí kyberšikany, groomingu, sociálních sítí, popis jednotlivých rizik, konkrétní kazuistiky, jak nebezpečí předcházet, resp. čelit - Mgr. Vladimír Vácha, sociální pedagog, ABATOP

8. ročník

Život a závislosti - obecné principy závislostí, legální a nelegální drogy, netolismus, předcházení závislostem - Mgr. Vladimír Vácha, sociální pedagog, ABATOP

9. ročník

Reprodukční zdraví a antikoncepce - budování vztahu mezi partnery, základní informace o reprodukčním zdraví, metodách antikoncepce a jejich spolehlivosti, plánování rodičovství, prevence syndromu rizikového chování v dospívání - Mgr. Vladimír Vácha, sociální pedagog, ABATOP

Spolupráce s rodiči žáků a se zainteresovanými institucemi

Pro rodiče žáků 5. ročníku uspořádáme přednášku s besedou Změny ve školní docházce v souvislosti s přechodem na 2. stupeň (PhDr. Lenka Svobodová).

Pro zájemce z řad rodičů i žáků uspořádáme besedu s mgr. Vladimírem Váchou na téma „Co dělá vaše dítě, když je on-line?“

Třídní učitelé a výchovná poradkyně budou na třídních schůzkách a v případě potřeby při individuálních jednáních informovat rodiče o konkrétních aktuálních poznatcích týkajících se prevence sociálně patologických jevů a v součinnosti s nimi činit příslušné kroky. Rodičům předáme kontakty na následující organizace, u nichž by mohli vyhledat další informace nebo pomoc:

www.esafetylabel.cz – projekt Národního centra bezpečnějšího internetu pro záštitou MŠMT, zvýšení on-line bezpečnosti pro žáky, pedagogy a školy
Rodičovská linka 840 111 234, 606 021 021, pomoc@rodivcovskalinka.cz
Linka bezpečí 116 111, www.linkabezpeci.cz
Centrum pomoci závislým, Rodvinovská 3, Praha 4, tel. 261 262 828
Detoxikační oddělení pro léčbu závislostí, Apolinářská 4a, Praha 2, tel. 224 968 222
Drogová poradenská linka Sananim 283 872 186, www.drogovaporadna.cz
www.dropin.cz
nonstop linka pomoci Drop in 222 221 431
Centrum pro rodinu 272 111 724
www.extc.cz o. s. Podané ruce
http://onlinehelpline.cz/ - bezpečnost na internetu
www.horkalinka.cz – bezpečnost na internetu
www.bepecne-on-line.cz – bezpečnost na internetu
www.saferinternet.cz – bezpečnost na internetu
www.prevcentrum.cz
www.laxus.cz – telefonická a internetová poradna – prevence závislostí

Rodičům bude neprodleně oznámeno a projednáno s nimi preventistou nebo výchovným poradcem, pokud se v držení žáka najdou drogy, alkohol a cigarety nebo bude mít škola podezření, že došlo k jejich konzumaci

V odůvodněných případech, mimo jiné zejména tehdy, bude-li mít škola podezření, že došlo k poskytnutí drogy mezi žáky navzájem, sdělí toto podezření vedení školy neprodleně Policii České republiky – PIS PČR Praha-západ, Zborovská 13, 150 49 Praha 5, tel. 974882207.

V případě potřeby bude výchovný poradce kontaktovat Oddělení sociálně právní ochrany dětí MěÚ Černošce, Podskalská 19, 128 25 Praha 2, tel. 221982215 nebo Oddělení sociální prevence MěÚ Černošce, Podskalská 19, 128 25 Praha 2, tel. 221982284.

Školní program proti šikanování

Školní program proti šikanování je zpracován na základě Metodického pokynu ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních (č.j. MSMT-21149/2016) . Školní program proti šikanování je součástí školního programu prevence rizikového chování.

Šikanování

Šikanování je nebezpečná forma násilí. Vyskytne-li se ve škole, ztrácí žáci pocit bezpečí, který pro svůj rozvoj nutně potřebují. Šikana může zůstat a často zůstává dlouho skrytá. Proto i při relativně malé intenzitě šikany může u jejích obětí docházet k závažným psychickým traumatům s dlouhodobými následky a k postupné deformaci vztahů v kolektivu.

Prevencí šikany je v první řadě podpora otevřených, kamarádských a bezpečných vztahů mezi žáky ve třídě a ve společenství školy vůbec.

Charakteristika šikanování a formy šikanování

Metodický pokyn vymezuje šikanování jako chování, jehož záměrem je ublížit, ohrožit nebo zastrašovat žáka, případně skupinu žáků. Spočívá v cílených a opakovaných fyzických a psychických útocích jedincem nebo skupinou vůči jedinci či skupině žáků, kteří se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit. Zahrnuje jak fyzické útoky např. v podobě bití, vydírání, loupeží, poškozování věcí, tak i útoky slovní v podobě nadávek, pomluv, vyhrožování či ponižování. Šikana se projevuje i v nepřímé podobě jako demonstrativní přehlížení a ignorování žáka či žáků třídní nebo jinou skupinou spolužáků. Může se realizovat prostřednictvím elektronické komunikace, v takovém případě se pak jedná o kyberšikanu. Důležitými znaky šikanování jsou záměrnost, cílenost, nepoměr sil oběti a agresora, bezmocnost oběti, nepříjemnost útoku, samoučelnost agrese a někdy také opakovanost těchto útoků. Podstatnou vlastností šikany je skrytost. Často odhalení zejména pokročilé šikany brání z různých důvodů a pohnutek všichni účastníci vyšetřování včetně oběti.

Mezi základní formy šikany patří:

- * fyzická agrese, přímá a nepřímá včetně krádeží a ničení majetku oběti,
- * verbální šikana, přímá a nepřímá – psychická šikana, součástí je i kyberšikana,
- * smíšená šikana, kombinace psychické a fyzické šikany (násilné a manipulativní příkazy apod.).

Prevence šikanování

Zjišťování stavu

Analýza a evaluace situace se provádí pozorováním, rozhovorem, evidencí výchovných problémů a dotazníkovým šetřením.

Motivace pedagogických pracovníků

Za prevenci šikanování ve škole jsou odpovědní všichni pedagogičtí pracovníci. Jsou si vědomi následujících skutečností:

Školy a školská zařízení povinny zajišťovat bezpečnost a ochranu zdraví dětí, žáků a studentů v průběhu všech vzdělávacích a souvisejících aktivit a současně vytvářet podmínky pro jejich zdravý vývoj a pro předcházení vzniku rizikového chování. Proto pedagogický pracovník šikanování mezi žáky předchází, jeho projevy neprodleně řeší a každé jeho oběti poskytne okamžitou pomoc.

Pedagogický pracovník, kterému bude znám případ šikanování a nepřijme v tomto ohledu žádné opatření, se vystavuje riziku trestního postihu pro neoznámení, případně nepřekažení trestného činu (§ 367 TZ).

Vzdělávání pedagogických pracovníků

Pedagogičtí pracovníci se podle možností vzdělávají v oblasti pedagogických věd obecně a v oblasti prevence rizikového chování se zřetelem k prevenci šikanování.

Užší realizační tým

Členy užšího realizačního týmu pedagogických pracovníků v oblasti prevence šikanování jsou zástupkyně ředitele, školní metodička prevence rizikového chování, výchovná poradkyně, zástupci třídních učitelů a vedoucí školní družiny.

Postup při řešení šikanování

Rámcový třídní program pro řešení zárodečného stadia šikanování

Třídní učitel se při své práci s třídním kolektivem zaměřuje na žáky stojící na okraji, případně na žáky, kteří se stávají terčem drobných zlomyslností spolužáků. Pokouší se odlišit běžné události od znaků ostrakizování případných obětí. Podniká kroky k podpoře opomíjených žáků, napomáhá vzniku situací, v nichž by si mohli posílit sebevědomí a pozitivně zapůsobit na spolužáky. Vytipuje děti, jejichž pozice v kolektivu je pevná a jež mají pozitivní charakterové vlastnosti, a pokusí se je nenápadně přimět k pomoci spolužáků se špatnou pozicí. Pokud dojde k cílenému vytěsňování spolužáka z kolektivu, vede rozhovory se žáky s cílem zjistit, kdo je iniciátorem tohoto stavu. Viníkům v případě potřeby uloží výchovné opatření. V další výchovné práci se zaměří na zapojení ostrakizovaného dítěte do třídního kolektivu.

Krizový plán pro řešení počátečního stadia šikanování

Učitel nebo další pracovník školy, který zaznamená příznaky šikanování nebo kterému oběť nebo jiná osoba sdělí své poznatky o šikanování, učiní nezbytná opatření k uklidnění momentální situace a bude co nejdříve informovat třídního učitele. Třídní učitel situaci zváží, promluví s těmi, kteří na šikanování upozornili. Podle závažnosti případu bude dále jednat buď sám, nebo ve spolupráci s výchovnou poradkyní, případně s vedením školy. Nalezne svědky, bude s nimi hovořit individuálně, případně je bude mezi sebou konfrontovat. Rozhodne se pro vhodný způsob ochrany oběti. Povede rozhovor s agresorem nebo agresory, případně bude agresory konfrontovat. Bude o problému informovat rodiče oběti a rodiče agresora. Z jednání s rodiči pořídí zápis. Zvolí přiměřené výchovné opatření pro agresora. Bude dbát v třídnické práci na nápravu vztahů v kolektivu a učiní vhodné kroky ke zlepšení pozice oběti v kolektivu.

Krizový plán pro řešení pokročilé, resp. neobvyklé šikany

Učitel nebo jiný pracovník školy, který odhalí případ pokročilé šikany, se nejprve zaměří na bezprostřední zastavení jednání a okamžitou pomoc oběti. Dále sdělí své poznatky vedení školy, výchovné poradkyni, třídnímu učiteli a dalším zainteresovaným učitelům. Pedagogové se dohodnou na postupu vyšetřování a podniknou kroky, aby zabránili domluvě agresorů nebo ovlivňování či zastrašování svědků agresory. Na základě rozhovoru s obětí, případně svědky, zváží jak efektivně pomoci oběti. Povedou rozhovor také s agresory, případně je budou mezi sebou konfrontovat. V případě, že zjištěné poznatky budou nasvědčovat tomu, že jednání agresorů má charakter a intenzitu kriminálního činu, bude vedení školy o případu informovat oddělení Policie ČR, Zborovská 13, Praha 5. Výchovná poradkyně ve spolupráci s třídními učiteli bude bezprostředně o situaci informovat rodiče agresora i oběti. Z jednání bude pořízen

zápis. Po vyhodnocení situace bude zúčastněným zprostředkována péče pedagogicko-psychologické poradny a speciálního pedagogického centra, Oddělení sociálně právní ochrany dětí a mládeže Praha – západ, resp. Probační a mediační služby MVČR v Praze 5. Pro agresora bude zvoleno třídním učitelem a pedagogickou radou vhodné výchovné opatření. Vedení školy zvaží i možnost převedení agresora do jiné třídy. Nápravě v kolektivu bude v třídnické práci věnována zvýšená pozornost.

Prevence šikany namířené proti pedagogickým pracovníkům

Žáci jsou svými třídními učiteli důkladně poučeni o znění a duchu školního řádu. Jejich chování dodává rámec výchova k etickému chování, která je součástí třídnických hodin, výchovy k občanství i další výuky.

Důležitou součástí prevence šikanování pedagogů jsou nejrůznější aktivity, které pomáhají utvářet pocit sounáležitosti žáků se školou a učiteli (školní akademie, činnost školního parlamentu, projektové akce, tvorba pro vánoční trhy, školní výlety, škola v přírodě atp.).

Jednotliví vyučující vzájemně spolupracují, spolupracují s třídním učitelem a s vedením školy. V případě výskytu jednání, které by mohlo vyústit v šikanu učitele, iniciují jednání s kolegy, výchovnou poradkyní, školní psycholožkou, metodikem prevence, v závažnějších případech také s vedením školy a rodiči žáků, jehož cílem je předejít vyhrocení vztahů.

Prevence v třídních hodinách

Třídní učitel se v třídních hodinách zaměřuje zejména na vytvoření příznivého sociálního klimatu ve třídě, zvyšování sociální kompetence, posilování komunikačních dovedností a formování postojů ke společensky akceptovaným hodnotám.

Primární prevence ve výuce a ve školních a mimoškolních programech mimo vyučování

Viz aktuální školní program prevence rizikového chování.

Ochranný režim

Ve škole je vytvořen školní řád. Žáci jsou se školním řádem seznámeni. Je jim prezentován takovým způsobem, aby mohli poznat a přijmout jeho zásady jako smysluplné. Ke školnímu řádu mají možnost se vyslovit a jeho znění ovlivnit zejména prostřednictvím svých zástupců ve školním parlamentu.

Ředitel školy zajistí dozory pedagogickými pracovníky. Tyto dozory jsou vykonávány tak, aby se minimalizovala možnost rozvoje nežádoucích aktivit při vyučovacím procesu.

Spolupráce s rodiči

Využívá se následujících prostředků: Školní internetové stránky, třídní schůzky, informační dny, individuální konzultace s vedením školy, s třídními učiteli, výchovnou poradkyní a dalšími pedagogickými pracovníky, předávání písemných informací, elektronické žakovské knížky.

Spolupráce se specializovanými zařízeními

Škola spolupracuje s pedagogicko-psychologickou poradnou, speciálním pedagogem, s jednotlivci a nestátními organizacemi provádějícími prevenci rizikového chování a poskytujícími poradenské služby, s organizacemi státní správy.

Spolupráce se školami v okolí

Jsou-li pořádány s dalšími školami společné akce různého charakteru, ředitel školy dohodne s řediteli těchto škol opatření nutná k tomu, aby se při těchto akcích na nejnížší míru omezily možnosti nevhodného chování žáků, které by mohlo vést k chování nesoucím znaky šikany.

Zpracovala Jaroslava Kučerová

.....
Mgr. Pavel Kasal
ředitel školy